

Westerveld

Project Bij - Berm - Biodiversiteit

- *Zet de berm in bloei voor de bij* -

Inleiding

Als IVN-afdeling willen wij bijdragen aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap. Als afdeling ontplooiën we diverse activiteiten, zoals het geven van excursies, het organiseren van korte cursussen en lezingen, 2 jeugdnatuurclubs (basisschoolleeftijd en 12-18 jaar), veldwerkgroepen ten behoeve van behoud specifieke natuur. Daarnaast hebben we ook al een aantal jaren zo nu en dan overleg met Gemeente en Provincie, onder andere ten aanzien van berm- en groenbeheer. Als IVN afdeling maken we ons zorgen om de ontwikkeling van de biodiversiteit in onze omgeving: en dan specifiek de bijen en de bermen. Met name de achteruitgang van de bijen, maar ook van andere insecten, heeft onze zorg.

In 2017 bestaat IVN Westerveld 25 jaar. We willen dat jubileum gebruiken om aandacht te vragen voor de bedreigde positie van de bijen (hommels, wilde bijen, honingbijen) en de belangrijke rol die de wegbermen in de verbetering van hun leefomstandigheden kunnen spelen.

Hoofdoelen

De hoofddoelen van ons project zijn:

- Het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor bloemrijke bermen
- Het aanzetten tot faciliterend bermbeleid ten gunste van bijen en hommels
- Het daadwerkelijk vergroten van leefgebied van bijen en hommels

We kiezen voor een tweeledige aanpak:

1. We richten ons enerzijds op alle inwoners van ons werkgebied (Westerveld). We willen jong en oud het nut en de schoonheid van bloemrijke bermen laten zien en beleven. We bieden bewoners handvatten en mogelijkheden om zelf ook concreet bij te dragen aan het vergroten van het leefgebied van bijen en hommels, in het eigen dorp, de eigen buurt en de eigen tuin. We gaan onder andere informatieavonden in de verschillende dorpen organiseren, voorbeeldbakken bloemrijke bermen plaatsen, insectenhotels bouwen, een bijen-info-markt en een fotowedstrijd organiseren.
2. Daarnaast willen we zoveel mogelijk mensen en organisaties in (Noord) Nederland, die geïnteresseerd zijn in bijen en biodiversiteit, de mogelijkheden laten verkennen voor klein- en een grootschalige verbeteringen van de leefomstandigheden van bijen en hommels. Hiertoe organiseren we een 2-daags symposium met informatieve en interactieve lezingen, workshops en veldexcursies. We willen anderen inspireren en met dit symposium een aanzet geven tot een faciliterend overheidsbeleid gericht op versterking van biodiversiteit, ecologisch bermbeheer en maatschappelijk draagvlak daarvoor. Het gaat erom wat we met z'n allen kunnen doen, vanuit verschillende beleidsvelden en vanuit verschillende disciplines. Deelnemers zullen kennismaken met diverse voorbeelden van ecologisch bermbeheer, graslandbeheer en bijenbermen.

Hieronder volgt een nadere toelichting van de verschillende onderdelen van ons project.

1. Bewonersactiviteiten

Met een aantal laagdrempelige en praktische activiteiten willen we bij zoveel mogelijk bewoners van Westerveld de bewustwording versterken van het belang van biodiversiteit in de bermen voor alle soorten bijen en andere insecten. Daarnaast willen we werken aan de verandering van de beeldvorming ten aanzien van bermen. Van kort, strak en groen naar een ruigere en bloemrijke berm. Het belang, maar ook de schoonheid, van een natuurlijke bloemrijke berm. Ook willen we het leefgebied van bijen en hommels in Westerveld concreet vergroten door het inzaaien van klaver en bloemrijke mengsels in bermen, dorpsranden, braakliggende terreinen en tuinen. Ten slotte, we bieden de bewoners ook concrete handvatten om zelf te participeren en bij te dragen. De bewoners activiteiten zullen gedurende de eerste helft van 2017 plaats vinden.

Doelgroep

Inwoners van de gemeente Westerveld

Activiteiten

- Voorbeeldbakken van bloemrijke bermen met informatiebord plaatsen in de 5 belangrijkste dorpskernen in de gemeente.
- Het organiseren van informatieavonden in alle dorpskernen gericht op informatie over belang bloemrijke bermen voor natuur en biodiversiteit met daarbij een activiteit als zaadbommetjes (met klaversoorten) maken.
- Insectenhôtels bouwen op alle basisscholen. Met IVN-Noord is reeds afgesproken dat zij op alle basisscholen in het voorjaar van 2017 bijenlessen gaan geven.
- Organiseren van een informatiemarkt bijen/insecten/biodiversiteit in de gemeente Westerveld. Dit gaan we combineren met:
- De mogelijkheid voor iedereen van het bouwen van een Insectenhotel.
- Een fotowedstrijd met als onderwerp 'bermen en bijen'.

2. Het symposium

De Bij (hommels, wilde bijen en honingbijen) heeft het zwaar te verduren in de geïndustrialiseerde landbouw en veeteelt met de eenvormige raaigraslanden en het gebruik van gewasbeschermers. Er staan te weinig bloemen, zodat zij nauwelijks nectar (brandstof) kunnen tanken om zich te verplaatsen en onvoldoende voedsel (stuifmeel) voor hun nakomelingen kunnen verzamelen. Bermen met een goed ontwikkelde bermflora kunnen een wegennet vormen voor de insecten om gunstige gebieden te bereiken. Dave Goulson, hoogleraar biologie in de UK en specialist op het gebied van de wilde bijen/hommels en oprichter van de Bumblebee Conservation Trust, adviseert om in de bermen minimaal te zorgen voor een lint van klaversoorten. Hij schreef twee prachtige boeken, gericht op het grote publiek, over biodiversiteit. "A Sting in the Tale" (in NL als "Een verhaal met een angel", Atlas/Contact 2014) en "A Buzz in the Meadows" (In NL als "Geroezemoes in het gras", Atlas/Contact 2015).

Dave Goulson is onze speciale gast op het symposium. Hij heeft reeds toegezegd te komen.

Doel van het symposium

Er is meer knowhow over ecologisch bij-vriendelijk bermbeheer. Groter maatschappelijk draagvlak voor bloemrijke bermen. Gemeenten/waterschappen/provincie werken samen aan visie, beheer, en praktische uitvoering van ecologisch bermbeheer gericht op biodiversiteit.

Doelgroep symposium

Iedereen met interesse voor het thema biodiversiteit is van harte welkom. In de eerste plaats doelgroepen uit de regio rond gemeente Westerveld, dus Zuidwest Drenthe inclusief gemeente Midden Drenthe, de kop van Overijssel en de Stellingwerven (Friesland). We verwachten echter uit heel Noord-Nederland geïnteresseerden.

In de praktijk richten we ons actief op:

- Personen die zich beroepsmatig bezighouden met openbaar groen,
 - Gemeenten: Wethouders en ambtenaren wiens werkveld dit betreft
 - Waterschappen: heemraden en medewerkers wiens werkveld dit betreft
 - Provincies: (Gedeputeerde en)wegbeheerders wiens werkveld dit betreft
 - Boermarken en andere uitvoerders bermbeheer
 - Natuurbeheerders
- Buurtvereniging/Plaatselijk Belang/Dorpskracht van de verschillende dorpskernen die het bermbeheer in eigen beheer hebben.
- Politici en bestuurders met Ruimtelijke Ordening in portefeuille: Tweede Kamer, provinciale staten (Groningen, Friesland, Drenthe) en gemeenteraden.
- Mensen die als vrijwilliger actief zijn bij natuur- en duurzaamheidsorganisaties, bijvoorbeeld bij Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer, IVN, KNNV, de bijenvereniging, de vogelwacht etc.
- Leden van IVN Westerveld en van omliggende IVN-afdelingen, waaronder de excursieleiders van de IVN-afdelingen in Noord-Nederland die bijenexcursies in eigen omgeving gaan organiseren.
- Leerkrachten basisonderwijs, voortgezet onderwijs (aardrijkskunde, biologie), docenten hogeschool/universiteit van bovengenoemde vakgroepen

Beschrijving het symposium

Het symposium bestaat 2 dagen. De eerste dag (9 juni 2017) is gericht op kennisuitwisseling, informatievoorziening en workshops. De tweede dag (10 juni 2017) staat in het teken van de praktijk d.m.v. veldexcursies.

Programma vrijdag 9 juni 2017

10:00 uur	opening door
10:05 uur	opening dagvoorzitter (Mariken Hornman)
10:10 uur	lezing 'Hoe is het met de bijen in Nederland' spreker, Karin Steijven lector Bijengezondheid bij Hogeschool VHL (heeft toegezegd)
10:40 uur	lezing: Hoe is het met de bermen? Stand van zaken bermbeheer, vooral in deze regio. Spreker Mark Ronda, provincie Drenthe (heeft toegezegd)
11.25 uur	pauze
11.25 uur	Parallelsessie <ul style="list-style-type: none">• Bijenlandschap Zoeterwoude, project Groene Cirkels, Nico Reemer Naturalis• Inzaaien van wilde planten voor bijen, Jojanneke Bijkerk van de Cruydhoeck

- Project van Karin Steijven: biodiversiteit in grasland of iets in Pauperproject

- 12:30 uur Lunchpauze (met gelegenheid voor netwerken op de bijenmarkt)
- 13:15 uur Intermezzo
- 13.30 uur Lezing Dave Goulson. (Hoogleraar biologie in Great Britain (Sussex)) Waarom zijn bijen zo fascinerend? Wat kunnen we doen om de leefomgeving van bijen te bevorderen? Wat doet de Bumblebee Conservation Trust? (heeft toegezegd)
Vragen, discussie
- 14:30 uur Theepauze
- 14:45 uur: Parallelsessies
- Klaveronderzoek in grasland, iemand van Louis Bolk Instituut (Jan Paul Wagenaar of Niek van Eekeren,)
 - Ecologische beheer, hoe gaat dat in de praktijk: Nils van Ligten
 - Bijenbermen in Leeuwarden. Gemeentewerken Leeuwarden
 - Publieksgericht educatieve activiteiten bijen, Joop Verburg, Natuurvereniging Zuidwolde
- 16.00 uur Afsluiting
- 16:15 uur drankje/hapje

(*) Bijenmarkt: Ondersteunend aan het programma organiseren we een 'bijenmarkt' met kramen van allerlei belanghebbende partijen, betrokken organisaties uit de regio en informatie over bijen en bermen.

Programma zaterdag 10 juni 2017

Veld-excursies

- Bus excursie langs diverse bermen naar de Cruydt-Hoeck.
- Excursie via leuke en minder leuke bermen naar de kwekerij van wilde planten van Nils.
- Excursie langs proefpercelen van het klaver onderzoek Louis Bolk Instituut ?
- Insecten excursie rondom Diever
- Workshop "Train de trainer" voor leerkrachten basisonderwijs over bijenlessen door Mathijs ter Bork van IVN Noord Nederland
- Workshop zaadbommetjes maken
- Grassen workshop, hoe herken ik een bermgemeenschap enz.
- Workshop graslandbeheer
- Workshop bijenbeheer

Samenwerkingspartners

Een groot aantal organisaties werkt met ons mee aan het project Bijen & Biodiversiteit.

In willekeurige volgorde:

- . IVN Nederland
- . IVN Drenthe
- . Bumblebee Conservation Trust, UK
- . Hogeschool Van Hall Larensteijn
- . Gemeente Westerveld

- . Gemeente Leeuwarden
- . Provincie Drenthe
- . LIFE-project
- . Naturalis
- . Cruydt-Hoeck.
- . Louis Bolk Instituut
- . IVN afdelingen Hogeveen, Midden-Drenthe, Assen,
- . Natuurvereniging Zuidwolde

Resultaat

We streven naar een bereik van ongeveer 900 inwoners van Westerveld, 1400 schoolgaande kinderen en qua deelname aan het symposium 250 deelnemers. Ons doel is dat er een groter maatschappelijk draagvlak is voor bloemrijke bermen en dat in de verschillende dorpskernen het leefgebied van bijen en hommels ook daadwerkelijk wordt vergroot. Daarnaast streven we naar een grotere knowhow over ecologisch bij-vriendelijk bermbeheer met een sterker samenwerken van gemeenten/waterschappen/provincie aan visie, beheer, en praktische uitvoering van ecologisch bermbeheer die gericht is op biodiversiteit.

Planning en publiciteit

Bijen zijn populair. Het onderwerp 'biodiversiteit' is hot. Steeds meer mensen realiseren zich dat insecten vanwege hun functie als bestuiver van de gewassen die wij eten van levensbelang zijn voor de toekomst van de mensheid. Bijna iedereen heeft weleens opgevangen in het nieuws dat het slecht gaat met bijen, hommels en andere bestuivers. We kunnen dankbaar gebruik maken van deze trend in de promotie voor ons symposium en onze andere activiteiten.

Uitgangspunten

- We starten in een vroeg stadium met vooraankondigingen en gericht uitnodigen van doelgroepen voor het symposium.
- We moeten rekening houden met een beperkt budget en dus creatief te werk gaan. Geografisch: geïnteresseerden uit heel Nederland zijn welkom, maar in onze promotionele activiteiten richten we ons met name op Noord-Nederland
- Eén van onze overkoepelende doelen is om het maatschappelijk bewustzijn voor het belang van biodiversiteit te vergroten. We gebruiken ons symposium dan ook om dit onderwerp breed onder de aandacht te brengen.

Doelgroep symposium

Iedereen met interesse voor het thema biodiversiteit is van harte welkom. In de praktijk richten we ons actief op:

- Personen die zich beroepsmatig bezighouden met openbaar groen, bijvoorbeeld bij een overheidsinstelling, natuurbeheerder of waterschap. Deze bereiken we via hun werk.
- Politici en bestuurders met Ruimtelijke Ordening in portefeuille: Tweede Kamer, provinciale staten (Groningen, Friesland, Drenthe) en gemeenteraden. Zij worden uitgenodigd via de griffies.
- Mensen die als vrijwilliger actief zijn in het groenbeheer (sommige dorpen/wijken doen het groenbeheer zelf). We doen online research om deze organisaties te vinden en benaderen deze afzonderlijk.
- Mensen die als vrijwilliger actief zijn bij natuur- en duurzaamheidsorganisaties, bijvoorbeeld bij Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer, IVN, KNNV, de bijenvereniging, de vogelwacht etc. Hen bereiken we via de organisaties. Met vele van deze organisaties in Noord-Nederland is via het netwerk structureel contact.

- Mensen die hobbymatig/in hun vrije tijd bezig zijn met natuur en duurzaamheid in alle facetten. Hen bereiken we via online kanalen (Twitter, Facebook, website), via posters/folders op plekken waar zij komen, zoals de bezoekerscentra van Staatsbosbeheer/Natuurmonumenten in de wijde omgeving, de NIVON-huizen en publicaties in de lokale pers.
- Studenten die een MBO, HBO of universitaire opleiding volgen in de richting van natuurbeheer en landschapstechniek, landschap, biologie, ruimtelijke wetenschappen en aanverwante studierichtingen. Hen bereiken we via de studieverenigingen van deze opleidingen en via de docenten die werkzaam zijn op de desbetreffende vakgroepen.
- Leerkrachten basisonderwijs, voortgezet onderwijs (aardrijkskunde, biologie), docenten hogeschool/universiteit van bovengenoemde vakgroepen

Inwonersactiviteiten

Iedereen kan een bijdrage leveren aan biodiversiteit. Daarom organiseren we rondom het symposium activiteiten als informatieavonden in de diverse dorpen, zaadbommetjes maken, insectenhôtels bouwen, bijenmarkt/informatiemarkt en fotowedstrijd. Deze zijn bedoeld voor alle inwoners van Westerveld, van jong tot oud. Hen bereiken we via de lokale krant, via organisaties waar potentiële deelnemers actief zijn, mond-op-mond via onze eigen leden. Ook zorgen we dat op alle basisscholen een bijenles gegeven wordt via IVN landelijk.

Pers

De actualiteit van het onderwerp in combinatie met de aanwezigheid van een 'grootheid' in de persoon van Dave Goulson, één van de grootste hommelenkers ter wereld, zal zorgen dat er bereidheid is tot publicatie.

Landelijk:

- We benaderen radioprogramma 'Vroege vogels' (NPO Radio 1, elke zondagochtend 7-10 uur) om een vooraankondiging te doen in de uitzending. Waarschijnlijk hebben zij bovendien interesse in een (kort) interview met Dave Goulson over de Bumblebee Conservation Trust.
- Volkskrant, Trouw, NRC besteden regelmatig aandacht aan natuur, duurzaamheid en biodiversiteit: we nodigen hun 'groene' journalisten persoonlijk uit om aanwezig te zijn bij het symposium

Regionaal:

- We benaderen de belangrijkste regionale kanalen, het Dagblad van het Noorden en RTV Drenthe, voor een interview met IVN-leden over het 25-jarig bestaan van de afdeling Westerveld en het symposium voor publicatie 6 tot 4 weken voor het symposium plaatsvindt, en natuurlijk voor een (sfeer-) verslag van de activiteit zelf.

Lokaal:

- We sturen de lokale kranten in Westerveld en de omliggende gemeenten tijdig een persbericht met een aankondiging. De ervaring leert dat dit soort berichten bijna altijd geplaatst worden.

Online PR

We promoten onze activiteiten en grijpen nieuws over biodiversiteit aan om onze activiteiten en het symposium en de aanverwante inwonersactiviteiten onder de aandacht te brengen.

- Via eigen kanalen IVN Westerveld: website, Facebook (incl FB Ads met klein budget), nieuwsbrief
- Via kanalen IVN landelijk: website, Facebook, Twitter
- Via persoonlijke kanalen ambassadeurs (leden, betrokkenen, sprekers etc)
- Via verwante organisaties, zoals Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Drenthe, Vogelwacht, Natuurmonumenten, Drents Landschap, etc.)

Offline PR

- Posters en flyers bij POIs (Places of Interest). Zie boven onder 'doelgroep symposium'
- Free publicity in kranten
- Gericht uitnodigen doelgroepen

Planning t.a.v. symposium

September 2016:	Plaatsen info programma op website IVN Westerveld design eigen logo en slogan voor het symposium
Oktober 2016:	Vooraankondiging per mail en post naar doelgroepen
November 2016:	Schrijven teksten voor sociale media
December 2016:	Eerste aandacht in sociale media (daarna doorlopend)
Januari 2017:	Productie posters/flyers
Februari 2017:	Verspreiden posters/flyers Versturen uitnodiging aan doelgroepen
Maart 2017:	Benaderen landelijke en regionale media
April 2017:	Start online PR-offensief (daarna doorlopend)
Mei 2017:	Diverse publicaties komen uit Aandacht op Vroege Vogels radio Versturen reminder doelgroepen
juni 2017:	Symposium vindt plaats